

PM: Stöd för kommuner i arbete med remissvar på nätutvecklingsplaner

Detta PM är framtaget inom ramen för projektet Elsmarta Östra Mellansverige (2023–2026) i anslutning till projektets arbete kopplat till nätutvecklingsplaner. Projektet är finansierat via Tillväxtverket (ERUF), med stöd från Region Västmanland, Region Sörmland, Region Uppsala län, Region Örebro län och Region Östergötland.

Innehållsförteckning

Inledning	2
Definition av nätägarnas möjlighet att möta behov, enligt nätutvecklings...	3
Nätutvecklingsplanens syfte utifrån kommunen som systemanvändare	4
Om transparens angående anslutningsmöjlighet	5
Om transparent planering utifrån kommunens planer	6
Om nätutvecklingsplanen som verktyg i arbete med	7
Om energieffektivitet och behov av flexibilitetstjänster...	8
Övriga inspel kring nätutvecklingsplanernas redovisning	11
Om redovisning av behov	12
Om uppdelning i delområden	13
Om sekretess	14
Sammanfattning och medskick angående de övriga inspelen	15
Referenser	16

Inledning

Nätutvecklingsplanerna ska bidra till transparens kring behov av flexibilitetstjänster och planerade investeringar för samtliga berörda systemanvändare.

Energimarknadsinspektionen beskriver det övergripande syftet med nätutvecklingsplaner enligt nedan.¹

”Syftet med nätutvecklingsplanen är att skapa transparens vad gäller de flexibilitetstjänster som behövs på medellång och lång sikt, och ange planerade investeringar under de kommande 5 till 10 åren, med särskild tonvikt på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och nya förbrukare inklusive laddningsstationer för elfordon.”

Syftet sammanfattas vidare i sex punkter, vilka förtydligar vad nätutvecklingsplanerna ska bidra till. Utgångspunkten är att en nätutvecklingsplan måste möta Energimarknadsinspektionens beskrivning av syfte för att anses vara fullgod givet regelverken i elmarknadsdirektivet. Detta PM utgår därför från dessa sex punkter för att diskutera hur respektive punkt bör tolkas gentemot kommunen som systemanvändare.² På så vis ämnar detta PM att bidra med nödvändiga inspel till kommunernas remissvar till nätägarna.

Utöver en diskussion om kommunernas roll i förhållande till Energimarknadsinspektionens syften lyfts även ett antal delar av nätutvecklingsplanernas innehåll som bör förtydligas gentemot kommuner som systemanvändare. Dessa inkluderar behov kontra nätägarnas möjlighet att möta behoven, uppdelningen i delområden samt sekretess.

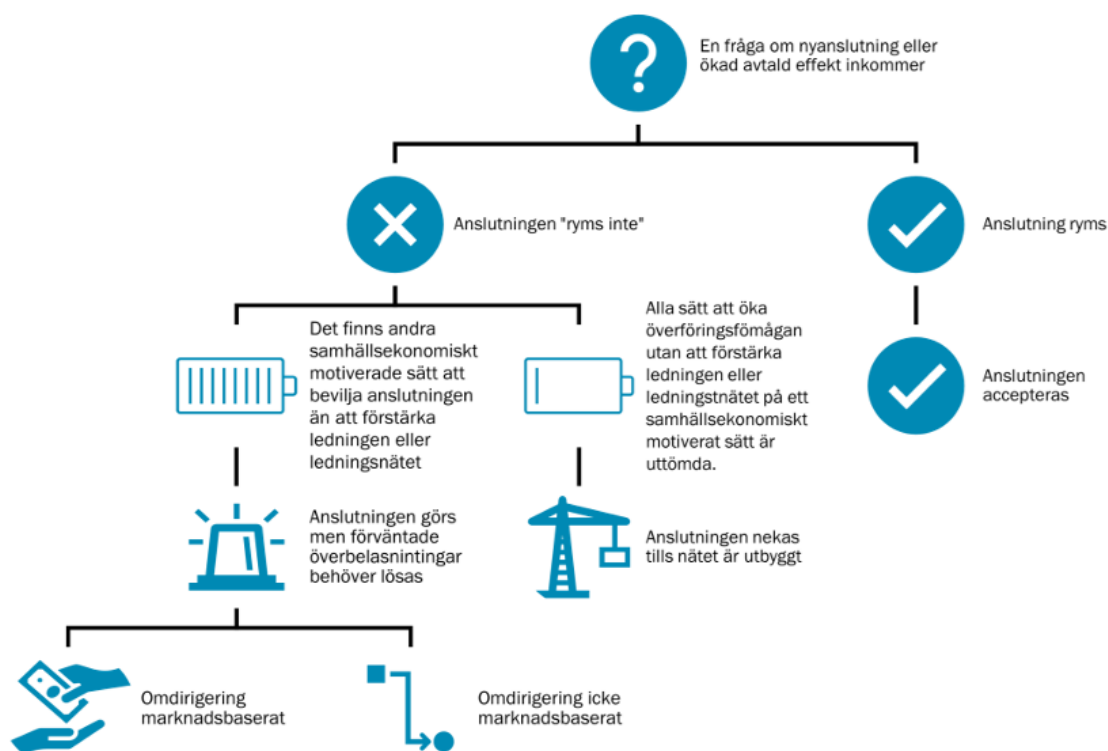
---

¹ Vägledning för upprättande av nätutvecklingsplaner, kap 6.2.

² I begreppet systemanvändare åsyftas även kommunens roll för att möjliggöra framtida tillväxt som är beroende av andra systemaktörer. Detta gäller vidare i detta PM där kommunen benämns som systemanvändare.

Definition av nätägarnas möjlighet att möta behov, enligt nätutvecklingsplanens fjärde kapitel

I detta PM diskuteras nätägarnas möjlighet att ansluta systemaktörer med i prognosen påvisat behov. Möjlighet att ansluta tolkas i detta PM som möjlighet till anslutning inom skälig tid enligt ellagens bestämmelser rörande nätägarens anslutningsplikt³. Denna ansats görs i och med att en anslutning som ej kan göras med endast utbyggda nät inom skälig tid per definition har behov av flexibilitetsresurser för att nätägaren ska kunna följa ellagens bestämmelser om anslutningsplikt. Se figur 1. Anslutningar där det saknas ledig kapacitet och där det inte finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat utan att förstärka ledningen eller ledningsnätet kommer därför tolkas som anslutningar som nekas tills nätet är utbyggt. Med detta som grund antas att alla behov som nätägaren redovisar att de kan hantera i nätutvecklingsplanens fjärde kapitel möts med utbyggda nät eller flexibilitets tjänster inom ellagens bestämmelser om anslutningsplikt och skälig tid.

Figur 1 Bilden visar Energimarknadsinspektionens redovisning av vilka lösningar som ska övervägas inom anslutningsplikten innan en anslutning nekas på grund av att den inte kan göras inom skälig tid.⁴

³ Ellag (1997:857), 4 kap §§ 1–2.

⁴ Ei R2023:08 Villkorade avtal, figur 4.

Nätutvecklingsplanens syfte utifrån kommunen som systemanvändare

Följande avsnitt inom detta kapitel diskuterar Energimarknadsinspektionens sex punkter om nätutvecklingsplanens syfte utifrån kommunen som systemaktör.

Om kommunen som systemanvändare kring produktion, lager och fordonsladdning

”Nätutvecklingsplanerna ska:

- *Underlätta integreringen av anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, främja utvecklingen av energilagringsanläggningar och elektrifieringen av transportsektorn samt ge systemanvändarna tillräcklig information om planerade utbyggnader och uppgraderingar av elnätet.”*

Kommunen bedriver i många fall verksamhet kopplat till produktion och fordonsladdning, och det är troligt att denna roll kommer växa under de kommande tio åren. Kommuner har även möjlighet att själva ta initiativ kring energilagring för att hantera lokal kapacitetsbrist. Exempel på detta går att finna i bland annat Eskilstuna⁵ och Uppsala⁶.

Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd beskriver innehållet av de effektprognoser som ska ligga till grund för nätutvecklingsplanernas redovisning av behov av investeringar och flexibilitetsbehov, samt beskriver hur dessa prognoser ska redogöras för i nätutvecklingsplanen.⁷ Nätutvecklingsplanen ska bland annat redogöra för vilka drivkrafter som kan påverka behovet av överföringskapacitet i elnätet.

I egenskap av systemanvändare har kommuner, utöver planerad utveckling redovisad i samband med nätägarnas insamling av underlag, behov av framtida nätanslutning för solenergi och fordonsladdning. EU:s nyligen antagna förordning om byggnaders energiprestanda (EPBD) ställer krav på installation av solpaneler på offentliga byggnader⁸ och fordonsladdning vid offentliga parkeringar⁹ med start senast 2027. Även om kraven inte säger exakt hur stor effekt som kommer installeras på varje plats bör en uppskattning kunna göras relativt enkelt utifrån fastighetskartor.

Slutsats:

Nätutvecklingsplanen bör redovisa för hur behov som beräknats utifrån samhällstrender och annan omvärldsbevakning har utförts, samt med vilket underlag. Då kommande krav från EU kommer att öka behovet markant av solceller och laddinfrastruktur vid offentliga fastigheter, bör det i nätutvecklingsplanen redogöras för om dessa behov har tagits med i effektprognosen

---

⁵ [Positiv klimatpåverkan med nytt energilager - Eskilstuna kommun](#)

⁶ [Batterilager Uppsala | Vattenfall Eldistribution](#)

⁷ EIFS 2024:1 - kap 4 § 8

⁸ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2024/1275 om byggnaders energiprestanda, artikel 10 stycke 3

⁹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2024/1275 om byggnaders energiprestanda, artikel 14 stycke 2

eller ej. Vidare bör nätutvecklingsplanen redogöra för om ovan nämnda behov möts med planerade utbyggnader eller uppgraderingar av elnätet.

Om transparens angående anslutningsmöjlighet

”Nätutvecklingsplanerna ska:

- *Bidra till transparens om var det finns möjlighet att ansluta för att tidigt fånga upp om elnäten behöver utvecklas för att möta behoven framåt.”*

Kommuner bär en viktig roll i att attrahera och stötta aktörer som vill etablera verksamhet inom kommunens geografiska upptagningsområde. Detta arbete är avgörande för att kommunen ska kunna säkerställa den tillväxt de anser vara nödvändig för att upprätthålla ett välfungerande samhälle, vilket i förlängningen är avgörande för att uppnå nationella mål.

Om risk för lokal kapacitetsbrist föreligger finns risken att kommunen arbetar vidare med de planer som inte kan mötas med nätkapacitet inom planens avsatta tidsramar. Dessa planer kommer då försenas, eller inte bli av alls. En transparens beskriven i ovan syfte eliminerar därför risken för att kommunen går vidare med planer som inte kan mötas med möjlig nätutveckling.

Dialoger kring lokalnätens kapacitet sker ofta mellan nätägare och kommuner för att eliminera den tidigare nämnda risken. Det är dock viktigt att belysa Energimarknadsinspektionens ställning kring nätutvecklingsplanernas roll i förhållande till andra gällande regler och pågående dialoger, där nätutvecklingsplanen framhävs som ett komplement till dessa.¹⁰ Nätutvecklingsplanen ska vara transparent gentemot samtliga berörda aktörer. Det är den inte i de fall systemaktörer aktivt måste söka information om lokal kapacitetsbrist som endast diskuteras i separata forum, nätägare och kommuner emellan.

En transparens skulle innebära att aktörer själva kan göra bedömningar kring var deras etableringar lämpar sig från ett kapacitetsperspektiv. Det skulle locka fler aktörer till kommunen samt möjliggöra nyetableringar på specifika platser som inte riskerar leda till kapacitetsbrist.

Slutsats:

I de fall då nätutvecklingsplanen inte redovisar specifika förutsättningar för behov av lokala nätförstärkningar i anslutning till de av kommunen redovisade planerna ges ingen transparens kring en specifik kommuns möjligheter att ansluta sina planerade nyetableringar och utbyggnader. Om detta ska tolkas som att de lokala nätförstärkningarna kan ske inom ellagens bestämmelser om skälig tid bör detta förtydligas. Det bör även förtydligas om dessa anslutningar kräver nätutbyggnad i kombination med alternativa lösningar så som externa flexibilitetstjänster eller villkorade avtal med befintliga eller nyetablerande systemaktörer.

---

¹⁰ Vägledning för upprättande av nätutvecklingsplaner, kap 6.3

Om transparent planering utifrån kommunens planer

”Nätutvecklingsplanerna ska:

- *Säkerställa att distributionsnätsföretagen gör en långsiktig och transparent planering samt att samarbete sker mellan företagen och transmissionsnätsföretag respektive berörda systemanvändare.”*

Ovan beskrivna syfte belyser vikten av att involvera berörda systemanvändare i den långsiktiga planeringen. Över lag har nätägare varit aktiva med att på ett tydligt och strukturerat sätt samla in underlag om framtida effektbehov kopplade till kommunernas olika plandokument. Nätutvecklingsplanen bör sedan göra det möjligt för systemaktörerna att förstå under vilka antaganden som deras framtida effektbehov är beräknat. Lathunden för effektprognoser som tagits fram av Energiforsk¹¹ ger ett bra ramverk för att utomstående ska få en förståelse för detta. Om lathunden har använts bör detta förtydligas i nätutvecklingsplanen. Om nätägaren har valt andra metoder för att beräkna det framtida effektbehovet bör detta redovisas på liknande sätt som i Energiforsks lathund. Avsteg från, eller komplettering till, lathunden bör också förtydligas, i syfte att ge systemaktörerna full förståelse för vilka grunder den långsiktiga planeringen görs efter.

Det framtida effektbehov kan delas in i fyra kategorier. Varje kategori ger i sin tur värdefullt underlag för kommunerna i deras planarbete.

Alla behov ryms inom befintlig nätkapacitet, eller kan mötas med nätutbyggnad inom ellagens bestämmelser om anslutningsplikt och skälig tid.

Under dessa förutsättningar kan kommunen arbeta vidare med sina egna planer, samt vara tydlig mot utomstående aktörer kring deras möjligheter att etablera inom kommunens planområden.

Behov kräver anslutningar som inte kan mötas inom skälig tid på grund av kapacitetsbrist, men bedöms kunna mötas på kort sikt (inom en femårsperiod) eller längre sikt (inom en tioårsperiod).

Under dessa förutsättningar får kommunen signaler om att anslutning kan ta längre tid än planerat, om inte behovet tillfälligt kan mötas med någon typ av flexibilitetstjänst. Kommunen får även underlag för att själva kunna bedöma om de bör prioritera någon plan framför någon annan som inte är lika tidskritisk. I dialog med utomstående aktörer kan kommunen vara tydlig med att tillfälliga anslutningsvillkor kan krävas för att kunna ansluta innan nätutbyggnaden är genomförd. Kommunen kan också arbeta aktivt med att attrahera relevanta leverantörer av flexibilitetstjänster, eller uppmuntra befintliga verksamheter att ingå tillfälligt villkorade avtal med nätägaren, för att på så vis hjälpa nätägaren med att tillgodose det prognosticerade behovet i väntan på nätutbyggnad.

Behov kräver anslutningar som inte kan mötas inom skälig tid på grund av kapacitetsbrist, och behov kommer inte kunna mötas inom nätutvecklingsplanens tioårsperiod.

---

¹¹ Energiforsk RAPPORT 2024:1006

Under dessa förutsättningar ges kommunen tydliga signaler att den planerade tillväxten kommer vara mycket tidskrävande. Långsiktiga flexibilitetstjänster är sannolikt nödvändigt för att möta behoven, och detta kan kommunen kommunicera till berörda systemaktörer och övriga marknadsaktörer. Om nätägaren dock bedömer att det är osannolikt att flexibilitetstjänster kommer vara tillräckligt för att möta behovet ger det även en indikation om att kommunens planer inte kommer kunna uppnås inom planernas tidsramar. I det fallet är det av stor vikt att kommunen får tidig förståelse för förutsättningarna, så att de kan påbörja en omarbetning av sina planer.

Behoven förväntas inte kunna mötas inom skälig tid på grund av kapacitetsbrist, men prognosen är för osäker för att motivera nätinvesteringar i nuläget.

Under dessa förutsättningar är det viktigt att nätutvecklingsplanen också redovisar vad det är som gör att prognosen är osäker, samt vilka aktörer som behöver agera innan nätägaren kan börja planera för nödvändiga investeringar. Kommunen kan då arbeta aktivt mot dessa aktörer, och på så vis stötta nätägaren i deras arbete.

Oavsett vilken av de fyra kategorierna som gäller för en specifik kommun så är det viktig information för att kommunen ska kunna arbeta vidare med sina planer. Det är därför viktigt att nätutvecklingsplanen visar en kommuns specifika behov, oavsett om det förväntas rymmas inom befintlig och planerad nätkapacitet eller ej.

Slutsats:

I nätutvecklingsplanen bör det tydliggöras hur effektbehovet från kommunernas underlag har beräknats, om respektive kommuns prognosticerade effektbehov kommer mötas med planerade investeringar, samt om nätägaren ser behov av flexibilitetslösningar i anslutning till kommunens planer för att möta det framtida behovet på kort och lång sikt.

Om nätutvecklingsplanen som verktyg i arbete med regional- och kommunal energiplanering

”Nätutvecklingsplanerna ska:

- *Vara ett verktyg i arbetet med elektrifieringen och energiplaneringen för att uppnå Sveriges energi- och klimatmål. Elektrifieringen förutspås innebära en betydande ökning av elanvändningen och det är angeläget att nätutvecklingsplanerna bidrar med nytta för de aktörer som är mottagare av planerna, exempelvis kopplat till regeringens satsning på regional energiplanering.”*

Kommuner har via översiktsplaner, detaljplaner och energiplaner verktyg att planera och styra hur energiproduktion, energilagring och laddinfrastruktur inom kommunens geografiska gränser ska utvecklas. Både översiktsplaner och energiplaner är framåtblickande över en längre tidshorisont. Det innebär att kommunens planer är ett tidigt skede för planering av morgondagens kraftsystem. Ovan syfte med nätutvecklingsplaner erbjuder kommunerna ett verktyg för att kunna säkerställa att behovet av nätkapacitet för framtida utveckling möts av nätinvesteringar, alternativt pekar på vad som krävs för att nätägaren ska kunna planera för

investeringsbehov. Detta är nödvändigt, i och med att kommunerna själva inte rår över kraftnätens tillgängliga kapacitet.

Kommuner har idag vetorätt på vindkraftsetableringar.¹² Det är därför vanligt att i kommunens översiktsplan eller energiplan peka ut områden där kommunen helst ser att vindkraftsetableringar sker. En pusselbit som ofta saknas i dessa utpekningar är dock förutsättningar ur ett elnätsperspektiv. Eftersom nätutvecklingsplanerna ska underlätta integreringen av förnybar elproduktion behöver den redovisa information som är tillräckligt detaljerad för att kommunerna ska kunna ta in det i sina bedömningar om vindkraftsplaceringar.

I och med kommunernas planmonopol för markanvändning, samt nätägarnas tvingade monopol för nätverksamhet inom deras respektive koncessionsområden, krävs båda delar för att möjliggöra nyetableringar. Genom att synliggöra tillkommande nätkapacitet i relation till kommunernas planer ges kommunerna möjlighet att själva anpassa planerna efter kapaciteten och därmed öka sannolikheten att nödvändig samhällsutveckling sker. Även den regionala energiplaneringen är starkt beroende av samspelet mellan kommunal stadsplanering och lokal nätplanering, i och med att regionala intressen måste förankras och arbetas in i den kommunala energiplaneringen. Nätutvecklingsplanen blir därför ett avgörande verktyg i arbetet med elektrifieringen och energiplaneringen, vilket Energimarknadsinspektionen i punkten ovan menar är nätutvecklingsplanens syfte.

Slutsats:

I och med det kommunala planmonopolet är både nationell och regional energiplanering beroende av förankring i den kommunala energiplaneringen. För att kunna arbeta med de delar av den kommunala energiplaneringen som är kopplade till elektrifiering måste kommunerna ges transparens kring behov av nätinvesteringar på kommunal nivå.

Om energieffektivitet och behov av flexibilitetstjänster i väntan på nätutbyggnad

”Nätutvecklingsplanerna ska:

- *Omfatta användningen av efterfrågefleksibilitet, energieffektivitet, energilagransanläggningar och andra resurser som distributionsnätetsföretaget planerar att använda som ett alternativ till en utbyggnad av systemet.”*
- *Vara ett viktigt verktyg för elnätetsföretagen att uppskatta sitt behov av flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt, samt att transparensen hjälper dem som kan bidra med dessa tjänster att veta i vilken utsträckning den här typen av tjänster kommer att efterfrågas.”*

För att nyttja nätet så effektivt som möjligt och hålla nere samhällskostnaderna ska nätföretagen göra en bedömning om när (och var) det är mest kostnadseffektivt att bygga nya ledningar och stationer och när det är mest kostnadseffektivt att använda alternativa resurser.

¹² SFS 1998:808. Miljöbalk. kap 16 § 4

Alternativa resurser är till exempel efterfrågefleksibilitet, energieffektivitet och energilagring. Generellt är dessa alternativa lösningar beroende av andra aktörer än nätägaren själv. Här är kommunen både en potentiell resurs och en möjliggörare för andra resurser.

Nätutvecklingsplanerna ska därför redovisa i vilken utsträckning nätföretaget räknat med dessa resurser i sina prognoser och behovsuppskattningar. Det finns krav från EU på energieffektivisering där varje medlemsstat ska effektivisera sin energianvändning med 1,3% per år fram till 2025, 1,5% 2026–2027 och 1,9% 2028–2030.¹³ Enskilda kommuner kan dock ha mer ambitiösa mål och planer än så och det är därför värdefullt för kommuner att i nätutvecklingsplanen kunna få förståelse för vad analyserna bygger på för antaganden om energieffektivisering.

Inom kommunernas verksamheter finns potential att bidra med olika typer av resurser som effektiviserar nätutnyttjandet. Därtill finns möjlighet för kommuner att själva utveckla nätfrämjande verksamhet, om de anser att detta är i deras intresse. Det är dock nödvändigt att kommunerna kan göra en egen bedömning över var deras potentiella flexibilitetsresurser kan bidra med efterfrågad nätnytta.

Kommunerna har även viss rådighet över vilka aktörer som etableras inom kommunen. Om det finns behov av flexibilitetsresurser i området kan kommunerna prioritera att attrahera den typen av etableringar, speciellt om det innebär större möjligheter till anslutningar av andra verksamheter. Precis som med produktion från förnybara källor bör även nätutvecklingsplanen vara tillräckligt transparent för att aktörerna själva ska kunna avgöra var de bör etablera.

När nätägarnas effektprognoser identifierar ett effektbehov som inte kan mötas med nätutbyggnad inom den tid då behovet uppstår är flexibilitetstjänster ett alternativ för att möjliggöra anslutningen.

Nätföretaget ska redovisa hur de tänker möta behovet av flexibilitetstjänster som de identifierat. Det kan röra sig om lokala flexibilitetsmarknader, villkorade avtal eller effekttariffer. Om nätföretaget inte har möjlighet att möta behoven för att de inte har tekniska möjligheter, för att behoven bara finns ett fåtal timmar om året, vilket inte motiverar en marknadsplats, eller för att det saknas kompetens, bör även det beskrivas.

Slutsats:

Syftet säger att nätutvecklingsplanen ska visa på behovet av flexibilitetstjänster. När prognosen visar på behov som inte går att möta med nätutbyggnad borde därför ett behov av flexibilitet finnas. Om nätägare saknar prismodeller eller tekniska installationer för att kunna nyttja vissa typer av flexibilitetstjänster finns en risk att behovet inte kommer kunna mötas. Det innebär dock inte att det inte finns något behov av flexibilitet. Detta behov bör således redovisas i nätutvecklingsplanen under rubrik 3.3.

---

¹³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning), artikel 8 stycke 1b.

Efterfrågefleksibilitet, energieffektivitet och energilagring är snabba åtgärder som alla ligger inom kommunens möjlighet att påverka. Det är därför värdefull information för kommunerna att behoven redovisas på ett sätt som möjliggör att insatserna hamnar på rätt ställe.

Övriga inspel kring nätutvecklingsplanernas redovisning

Nedan sammanfattas övriga inspel utifrån kommunen som systemanvändare, samt kommunernas roll för att möjliggöra anslutning för andra systemaktörer.

Om redovisning av behov

Energimarknadsinspektionen skriver i sin vägledning att det i nätutvecklingsplanen bör *”framgå om det är något som hindrar nätets utveckling för att möta det prognosticerade behovet av överföringskapacitet”*.¹⁴

Om det finns beroenden som gör att nätägaren själv inte kan planera sin verksamhet för att möta behoven så behöver dessa lyftas. Det kan finnas rimliga anledningar till att nätägaren inte kommer kunna möta alla behov som förväntas, till exempel om det finns stora osäkerheter kring om en anslutning kommer bli av eller inte. Det betyder dock inte att behoven inte finns. Oavsett om det är anslutande aktörer, överliggande nät eller kommuner och regioner som är anledningen till att det inte går att möta behoven så ger nätutvecklingsplanen utrymme att peka ut dessa beroenden och förklara varför de gör att behoven inte kommer mötas. Det finns också fall där behov har identifierats men de kostnader det skulle innebära för kundkollektivet att möta dem inte är motiverade. Det är rationellt av nätägaren att inte planera för investeringar för det behovet. Dock bör det fortfarande redovisas som ett behov i nätutvecklingsplanen.

Det kan även finnas tillkommande behov där nätägaren saknar metoder för att göra så pass goda prognoser att investeringar kan motiveras. Om det bedöms vara troligt att dessa behov kommer kräva betydande investeringar i näten bör de fångas upp i nätutvecklingsplanen, även om nätägaren idag inte kan planera för investeringar för dessa behov. Om prognosen för behov av överföringskapacitet för tillkommande produktion är osäker kan detta behov redovisas som ett spann.¹⁵

Anslutningsärenden

Det rimligt att nätägarna väljer att inte fatta investeringsbeslut utifrån anslutningsärenden som inte påvisat tillräckligt hög mognadsgrad. Men dessa bör rimligtvis fångas upp i effektprognosen då det finns en rimlig sannolikhet att dessa ärenden kommer påvisa tillräckligt hög mognadsgrad inom den period som nätutvecklingsplanen täcker. I frågan om huruvida anslutningsärenden ska tas med i effektprognosen eller ej bör därför inte dess mognadsgrad idag avgöra, utan snarare sannolikheten för att de kommer påvisa hög mognadsgrad inom en tioårsperiod. Hur stor sannolikheten är att dessa anslutningar uppnår tillräcklig mognadsgrad inom en tioårsperiod bör utvärderas utifrån nätägarnas egna erfarenheter. Sannolikheten kan bedömas från fall till fall eller med en schablon. Det bör dock belysas att Energiforsks lathund för effektprognoser i lokalnät föreslår att anslutningsärenden med föransmälan beräknas med en scenariefaktor om 0,5 för ett förväntat scenario.¹⁶ Detta kan

¹⁴ Vägledning för upprättande av nätutvecklingsplaner, kap 2.3

¹⁵ EIFS 2024:1 - kap 4 § 7

¹⁶ Energiforsk RAPPORT 2024:1006 – kap 5.1 tabell 6.

jämföras med Svenska kraftnäts kravställning för att kunna påvisa mognadsgrad, vilket kräver ett flertal ytterligare underlag utöver endast förfrågan eller föranmälan innan hög mognadsgrad kan påvisas.¹⁷ Att bara ta med behov från anslutningsärenden som påvisat en hög mognadsgrad riskerar därför att missa väsentliga effektbehov som kommer att uppstå inom nätutvecklingsplanens tidsperiod.

Produktion

Tillkommande produktion från intermittenta kraftkällor så som sol och vind riskerar att leda till ökade behov av överföring till överliggande nät. Om näten inte är dimensionerade för att möta det behovet kommer nätinvesteringar krävas, vilka sannolikt leder till ledtider som omöjliggör anslutning inom skälig tid på grund av kapacitetsbrist. I och med att produktion från framför allt solceller inte sammanfaller med höglasstimmen från ett förbrukarperspektiv finns ingen metod för att uppskatta det tillkommande behovet från solceller med i Energiforsks lathund för effektprognoser. Det bör dock inte vara en anledning till att utelämna behovet i nätutvecklingsplanen. Nätägaren bör göra en grov prognos för det tillkommande behovet, och sedan redovisa vilka osäkerheter som gör att de inte har möjlighet att i dagsläget planera för investeringar för att möta behovet. Fördelen med att göra en grov prognos är att det ger en indikation på vilka behov av flexibilitetstjänster som kan komma att krävas för att möta det specifika behovet som uppstår från solelsproduktionen. En grov prognos skulle kunna göras på kommunnivå med en regression av tillväxten sett till tidigare års tillskott av produktion. Regressionen kan även viktas utifrån samhällstrender som påverkar incitament för installation av solceller.

Det är förståeligt att en effektprognos tas fram med stora osäkerheter, framför allt när det kommer till större punktlaster som är i tidiga planeringsstadier och framtida solelsproduktion. Under förutsättning att nätägaren redogör för de resonemang och antaganden som ligger bakom prognosen tillåts dock nätägaren motivera varför alla behov inte har planerade investeringar, samt peka på vilka aktörer som måste agera innan investeringar kan komma att övervägas. Nätutvecklingsplanen är heller inte juridiskt bindande.¹⁸ Mottagaren av nätutvecklingsplanen måste därför ha i åtanke att den ögonblicksbild som redovisas i nätutvecklingsplanen kan komma att ändras under den tvåårsperiod som nätutvecklingsplanen gäller. En redovisning av det fulla effektbehovet, under vilka antaganden som effektbehovet har beräknats, samt vad nätägaren är beroende av för att kunna möta det uppskattade behovet bör bidra med den transparens som nätutvecklingsplanen ska syfta till att ge.

Om uppdelning i delområden

Det finns ingen anledning att redovisa behov för varje enskild anläggningsdel på alla spänningsnivåer, i och med att behov på lägre spänningsnivåer sannolikt kommer att hanteras inom ellagens bestämmelser om anslutningsplikt och skälig tid. Åtgärder i specifika anläggningsdelar inom områdeskoncession bedöms därför generellt kunna utelämnas från redovisningen i nätutvecklingsplanerna med hänvisning till detta. Däremot bör en generell bedömning göras för lokalnäten under respektive mottagningsstation utifrån huruvida

¹⁷ Svenska kraftnäts rekommendationer till nätföretag gällande hantering av anslutningsärenden – kap 2 Mognadsgrad

¹⁸ Vägledning för upprättande av nätutvecklingsplaner, kap 6

framtida behov kommer leda till investeringsbehov som kan kräva längre anslutningstider än normalt, sett till den typ av anslutning som förväntas tillkomma. Det kan till exempel röra sig om lång handläggningstid på grund av många inkomna förfrågningar, behov av ökat uttag från överliggande nät, större behov av reinvestering i mellanspänningsnätet eller om nätägaren ser risker med långa ledtider från leverantörer. På så vis kan systemaktörer på lokalnätet göra en bedömning utifrån nätutvecklingsplanen kring vilka anslutningstider som är att vänta på just deras plats.

Ellagen säger att skäligen tid för anslutning får vara längre än två år om det är nödvändigt med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det finns andra särskilda skäl.¹⁹ Behov som förväntas kräva längre tid än två år att möta med överföringskapacitet bör särredovisas i en nätutvecklingsplan, då detta med stor sannolikhet kommer påverka kommunernas utvecklings- och etableringsplaner.²⁰ Detta bör vara möjligt, i och med att flera av de nätutvecklingsplaner som har studerats för detta PM har gjorts efter en effektprognos där behov har aggregerats på mottagnings- och fördelningsstationsnivå. Om denna redovisning görs har kommunen alla möjligheter att prioritera sina behov, utvärdera sina egna möjligheter till att ingå villkorade avtal, samt arbeta med att attrahera leverantörer av relevanta flexibilitetstjänster.

Ett delområde indelat efter kommungränser kommer alltid innehålla anläggningsdelar som byggs med ledtider längre än två år, vilka därav har behov av flexibilitetstjänster i väntan på utbyggda nät eller andra anläggningar för att anslutningen ska vara möjlig.²¹ Dessa situationer har redan uppstått i ett flertal kommuner, där nätägare meddelar att planerad utveckling och etableringar inte kan genomföras inom önskad tidplan med hänvisning till de större nätinvesteringar som behöver tillkomma. I dessa fall bör därför behov av flexibilitet finnas, och dessa behov kan endast fylla en funktion om de används inom det specifika området där behovet finns. Dessa behov försvinner dock när nätutvecklingsplanen redovisar ett aggregerat behov från flera kommuner eller län. Resultatet blir då att nätutvecklingsplanen inte redovisar att det finns lokala behov, vilket inte stämmer överens med verkligheten. Att bara nämna att lokala behov kan finnas, men inte precisera dessa i läge och storlek, bidrar därför inte med den transparens som krävs för att de lokala behoven ska kunna mötas.

Om sekretess

I Energimarknadsinspektionens vägledning nämns följande:²²

”Distributionsnätsföretaget får avgöra vilka uppgifter som inte bör vara med i nätutvecklingsplanen (eller samrådet/samrådsredogörelsen) eller vilka uppgifter som kan finnas med om det går att aggregera data till lämplig storlek, nivå eller område.”

Energimarknadsinspektionen gör det därför möjligt för nätägarna att både utesluta känslig

---

¹⁹ Ellag (1997:857), 4 kap § 5.

²⁰ Detta inkluderar bland annat investeringar som kräver ansökan om linjekoncession, eller i övrigt förväntas ha långa ledtider, till exempel långa ledtider från leverantörer av transformatorer.

²¹ Med behov av flexibilitetstjänster avses inte huruvida behoven kan mötas eller ej. Se avsnitt ”Om redovisning av behov”.

²² Vägledning för upprättande av nätutvecklingsplaner, kap 6.6

information och att aggregera data för att dölja känslig information. Att aggregera data bör alltid vara att föredra om den aggregerade redovisningen sker inom ett område där det inte finns särskilda behov av investeringar med långa ledtider eller flexibilitet. Om aggregerade data dock omöjliggör en redovisning på den nivå som krävs för att påvisa lokala behov bör dock data i stället utelämnas, för att på så vis möjliggöra redovisning av lokala behov där det krävs för att kunna vara transparent mot systemanvändarna kring de behov som inte är sekretessbelagda.

Idag förs flertalet dialoger mellan nätägare och kommuner kring lokala förutsättningar för kommunernas utvecklings- och etableringsplaner. I och med att kommuner går under offentlighetsprincipen bör innehållet i dessa dialoger även vara möjligt att redovisa i en nätutvecklingsplan utan att strida mot sekretessbestämmelser.

Sammanfattning och medskick angående de övriga inspelen

De behov av investeringar i form av nätutbyggnad och flexibilitet som finns inom en kommun kommer aldrig gå att identifiera, om inte dessa behov särredovisas i nätutvecklingsplanen. Nätutvecklingsplanen kommer därför aldrig vara tillräckligt transparent sett till kommunen som systemanvändare om kommunens behov aggregeras med behov från andra kommuner och län. Kommunens elförsörjning är vanligtvis beroende av enskilda mottagningsstationer och ledningar som driftas under linjekoncession. Investeringar i dessa anläggningar kräver därför så pass långa ledtider att lokala anslutningar kan nekas på grund av att anslutning inte kan ske inom skälig tid på grund av kapacitetsbrist. Det går därför att identifiera anläggningar som endast påverkar enskilda kommuner, och investeringsbehov i dessa anläggningar måste särredovisas för att skapa transparens om de delar av nätet som påverkar en enskild kommun.

För att nätutvecklingsplanen ska kunna möta Energimarknadsinspektionens angivna syfte med hänsyn till kommunerna som systemanvändare bör följande redovisningsförfarande övervägas.

- Om aggregering görs på högre nivå än kommunnivå bör behov enligt föreskrifterna 4 kap § 10 särredovisas per mottagningsstation för de fall där transparens är avgörande för att berörda systemaktörer ska ha möjlighet att anpassa sin verksamhet efter de lokala förutsättningarna. Det kan exempelvis handla om att förtydliga under vilken mottagningsstation som behov av flexibilitetstjänster finns (och hur mycket effekt som dessa måste leverera) för att möta det framtida behovet, samt under hur lång tid flexibilitetstjänsterna bedöms behövas innan nätförstärkningar är utförda.
- För kommunen som systemaktör kan en redovisning på kommunnivå (eller de delar av kommunen som ligger inom nätägarens nätområden) vara tillräcklig för att uppnå tillräcklig nivå av transparens, under förutsättning att samtliga behov hos systemaktörer kan mötas oavsett var inom kommunen som nätförstärkning sker eller flexibilitetstjänster ansluts. Även om alla behov kan mötas med befintlig eller planerad kapacitet bör detta redovisas på kommunnivå.

- De kartor som ska tas fram för respektive delområde²³ behöver inte redovisa exakta områden som respektive mottagningsstation försörjer, om nätägaren bedömer att detta är känslig information, enligt Energimarknadsinspektionens vägledning kap 6.6. Dock bör kartan redovisa delar av nätägarens nätområden inom kommunen. Detta kan inte ses som känsliga uppgifter, i och med att detta är öppen information.
- I de fall en aggregering redovisas för en kommun kan en mottagningsstation som försörjer områden inom flera kommuner redovisas inom aggregeringen för enbart den kommun som står för den största delen av det framtida behovet från mottagningsstationen, under förutsättning att detta förtydligas i nätutvecklingsplanen.
- Om aggregerade data på kommunnivå inte är tillräckligt för att möta sekretesskrav bör känsliga data uteslutas ur redovisningen, i syfte att möjliggöra redovisning av övriga lokala behov enligt första och andra punkten.
- Anslutningsärenden som har inkommit med förfrågan eller föransökan bör inkluderas i nätägarens effektprognos, oavsett vilken mognadsgrad de har idag. Sannolikhetsgraden för dessa anslutningar bör bedömas utifrån nätägarens erfarenheter, men bör i genomsnitt vara större än 0 i ett förväntat scenario.
- Om det förväntade behovet från tillkommande produktion tros leda till behov av investeringar i anläggningsdelar med långa ledtider bör detta ingå i effektprognosen, även om dessa prognoser inte är tillräckligt säkra för att kunna bedöma behovet av nätinvesteringar.

---

²³ EIFS 2024:1 Kap 4 § 4

Referenser

[Batterilager Uppsala | Vattenfall Eldistribution](#)

[Effektprognos ny version3 \(energiforsk.se\)](#)

[Ei R2023:08 Villkorade avtal](#)

[EIFS 2024:1](#)

[Ellag \(1997:857\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

[Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2023/... av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning \(EU\) 2023/955 \(omarbetning\)](#)

[Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda \(omarbetning\) \(Text av betydelse för EES\)](#)

[Miljöbalk \(1998:808\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

[Positiv klimatpåverkan med nytt energilager - Eskilstuna kommun](#)

[Svenska kraftnäts rekommendationer till nätföretag gällande hantering av anslutningsärenden \(svk.se\)](#)

[Vägledning för upprättande av nätutvecklingsplaner \(ei.se\)](#)